

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בלק - תש"ס - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ישראל יהיו כמו אריה וכמו לביאה, ואין שום מלכות יכולה להוציא אותן מארצם, וישבו עליה בכח ובגבורה, עד כאן תרגום של התרגום. וכששמע בלק ברכה זו, של ישוב א"י, ואין מלכות שיכולה עליהם לא אדם ולא ישמעאל וכו' וזה בניגוד גמור לרצון בלק, כעס והקפיד.

לא ממך לקחנו ומה לך בארץ הזו?

בחז"ל השבת קוראים בפרשת חוקת ושם בהפטרה אנטחנו כבר קראנו ישנו וויכוח נוקב בין יפתח לבן מלך בני עמון. ומלך בני עמון תובע בבירור, "ועתה השיבה אתהן בשלום" שופטים י"א. כלומר, אם אתה רוצה שלום תחזיר לי אדמות. אומר לו יפתח: "לא לקח ישראל את ארץ מואב ואת ארץ בני עמון ויתן ה' אלוקי ישראל את סיחון ואת כל עמו וירש ישראל את כל ארץ האמורי". כלומר, לקחתי מסיחון, מעוג, ולא ממך מה לך בארץ הזאת? ומלכי האמורי סיחון ועוג כבשו אותה מהם.

"עמון ומואב טהרו בסיחון". וזה שלש מאות שנה אנו יושבים בערים האלה ומדוע שתקחם?? ועוד, "ועתה ה' אלוקי ישראל הוריש את האמורי מפני עמו ישראל ואתה תירשנו?" "רוצה לומר מלחמת ישראל בעת ההיא היה ענין אלוקי, וכל העמים ידעו זאת כי ה' הורישם, ואם ה' שכל הארץ שלו הוריש את האמורי איך אתה תירשנו, ומה לך לדבר שהוא מפלאי אלוקים והשגחתו?" עכ"ל המלבי"ם. יפתח שהתלקטו איתנו אנשים ריקים כמוהו, יודע ומאמין בה' יודע שאם הקב"ה עושה ניסים ונפלאות שלא בדרך הטבע, שעם ישראל היה במצב קשה להלחם בשני מלכים אדירים סיחון ועוג והקב"ה עזר לעם ישראל.

במלחמת ששת הימים שהיינו מוקפים ומותקפים, מדרום מצרים, מצפון סוריה, וממזרח ירדן והיינו בצרה גדולה, עם ישראל אז עמד בתפילה ותחנונים לפני בורא עולם, ובנס נעשה הניצחון עליהם וכבשנו את השומרון והבקעה והגולן וחבל עזה. ה' עשה לנו ניסים, ואתה תירשנו? זו התשובה להשיב אתהן בשלום. שלום אמיתי הוא, שהארץ שהקב"ה נתן לנו צריכה להשאר בידנו. אחרת זה לא שלום אם כל המטרה שלהם זה לקחת מאיתנו אדמות, היום מעט, מחר עוד מעט, ומי יודע מה המטרה הסופית שלהם וע"כ מה שהקב"ה נתן לנו, לנו הוא.

חצוצרות של משה מכסף ומקשה

לגבי התפילה שנקבעה למחר, נשאלה השאלה, עיי רבנים ואישי ציבור, למה לא קובעים הרבנים יום תענית? הרי המצב קשה וחמור, וגם אם גוזרים יום תפילה, למה לבוא לכותל ולהתפלל הרי כל אחד יכול להתפלל במקומו

התורה מלמדת אותנו בפרשת בהעלותך על החצוצרות שנצטווה משה לעשות - "עשה לך שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אותם והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות". ובחצוצרות אלו היו תוקעים לפי רש"י, אם תוקעים בשניים רק תקיעה - סימן למקרא העדה אל פתח אוהל מועד. ואם באחת יתקעו - סימן למקרא הנשיאים אל פתח אוהל מועד. ואם תוקעים תקיעה, תרועה, תקיעה - סימן מסע המחנות. התורה אומרת שצריכים שני תנאים לכשרותם של חצוצרות אלו, שיהיו מכסף וגם מקשה כלומר, שלא יהיו עשויים מהברגות ולא מהלחמות אלא מגוף אחד.

והרעותם בחצוצרות על הצרות ועל הקרבנות

וכתוב עוד שם "כי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות וזכרתם לפני ה' אלוקיכם ונושעתם מאויבכם". "וביום שמחתכם ומועדיכם ובראשי חודשיכם ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם והיה לכם לזיכרון לפני ה' אלוקיכם אני ה' אלוקיכם".

בשני פסוקים אלו התורה מלמדת אותנו מה עושים בחצוצרות נוסף למה שנאמר לעיל. ועלינו לברר, האם חצוצרות אלו שתוקעים על הצר הצורך או בהקרבת הקרבנות, צריכות להיות כדוגמת החצוצרות של מרע"ה שהיו מכסף וממקשה אחת, או שלא. ועוד עלינו לברר, האם חצוצרות של קורבנות שהיו תוקעים בהם בשעת הקרבת הקרבן היו כאותם חצוצרות שהיו תוקעים בהם בשעת צרה 'על הצר הצורך' או שאלו שתי מצוות נפרדות ולא מחוייב הדמיון ביניהם. עיין רמב"ם הלכות כלי מקדש פרק ז' הלכה ו'

השיעור לעילוי נשמת :

מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : בלק

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תש"ס.

תפלה בשעת צרה לציבור וליחיד

אשר ידבר ה' אותו אדבר

"וישא משלו ויאמר נאום בלעם בנו בעורו ק-ל מוציאו ממצרים כתועפות ראם לו - יאכל גויים צריו ועצמותיהם יגרם וחציו ימחץ - כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו מברכך ברוך ואורריך ארוך. ויחר אף בלק אל בלעם ויספק את כפיו, ויאמר בלק אל בלעם: לקב אויבי קראתיך והנה ברכת ברכך זה שלש פעמים - ועתה ברח לך אל מקומך". רצה בלק שבלעם "יברך" את ישראל וניסה פעם אחת מבמות בעל, ושם וישם ה' דבר בפי בלעם ובמקום לקלל בך. ואז ויאמר בלק אל בלעם: "מה עשית לי" וכו'. אח"כ נסה שדה צופים. ואמרו חז"ל שבלק היה קוסם יותר מבלעם והוא לקח אותו למקומות שמיועדים לפורענות וחשב שהפורענות תהא הקללה. ושוב בלעם מברך, ובלק אומר לו: אל תברך ואל תקלל. ותשובת בלעם, 'בעל כורחי אני מברך' עיין רש"י כ"ג פסוק י"ד.

ושוב ניסה בפעם השלישית, ושוב בלק מפנה את בלעם "לראש הפעור" כי ראה בלק ששם "עתידיך ללקות על ידי הפעור ולא היה יודע במה. אמר שמא הקללה תחול עליהם משם. וכן, כל החוזים בכוכבים רואים ואין יודעים מה רואים" לשון רש"י במדבר פרק כ"ג פסוק כ"ח. ואעפ"כ בלעם במקום לקלל הוא מברך, וחרה אפו של בלק על בלעם וספק את כפיו מתוך צער, ואמר לבלעם: "לקוב אויבי קראתיך והנה ברכת ברכך זה שלש פעמים ועתה ברח לך וכו'".

אורריך ארוך

שואלים כל המפרשים: למה בלק שלח את בלעם בניסיון השלישי, היה צריך לשלוח אותו מיד בפעם הראשונה כשלא שמע בקולו ומברך במקום לקלל. ועל דרך הפשט הביאור הוא, שהוא ניסה וקיווה מפעם לפעם שיצליח, עד שראה שיש חזקה של שלש פעמים דהוי חזקה וע"כ כעס. ויש אומרים ששני דברים כאבו לו - על כך שאמר ק-ל מוציאים ממצרים, כלומר שזו לא הייתה יציאה של מרד וכח אלא יד אלוקים הייתה בלק ומדריכה אותם על כל צעד, ולא עם יצא ממצרים שהעם החליט. בלק אמר: "הנה עם יצא ממצרים" במדבר כ"ב פסוק ה'. בלעם עונה לו ע"כ ואומר: "ק-ל מוציאים ממצרים" במדבר כ"ג פסוק כ"ב, "ק-ל מוציאו ממצרים" במדבר כ"ד, ח'. אתה אמרת עם יצא ממצרים - יצא מעצמו, הנך טועה, "ק-ל מוציאים" "ק-ל מוציאו", כלשון אבי"ע שם אותו ה' היקר והנכבד "ק-ל" "הוא תקיף והראה אותות במצרים" ועיין אור החיים הקדוש שם כ"ג פסוק כ"ב וכן על פסוק ח' מפרק כ"ד יקל מוציאו.

והסביר רש"י כ"ד ח', "מי גרם להם הגדולה הזאת קל המוציאים ממצרים בתוקף. ורום שלו יאכל את הגויים שהם צריו" עיין פירושו של רש"י בשפתי חכמים. והיינו שאתה בלק גרמת שהם יקבלו עכשיו ברכה מיוחדת שיאכל עם ישראל על צריו, שעצמותיהם ישבור, וימחץ את האוייב בחיצים. זה כאב והפריע והכעיס את בלק.

ועוד, כאב לו שאמר "אורריך ארוך" והרי בלק רוצה לקללם וא"כ יוצא שהוא מקלל את בלק. זה כבר קללה אישית על בלק, במקום שיקלל את ישראל. כששמע כך אמר לו, עד כאן ועתה ברח לך שאין לי בך שום צורך, אתה לא רק שלא מקלל אלא מברך את 'האוייב' ישראל, ומקלל את 'האובה' בלק.

מדוע כעס ויספוק את כפיו, כי בלעם אומר 'כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו'. ואמר רש"י שם כ"ד, ט: 'כרע שכב כארי' - 'כתרגומו, יתישבו בארצם בכח ובגבורה". והתרגום אומר: שכאשר עם ישראל יתישבו בארץ

קול צופיך

מין הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בלק - תש"ס - מאת מין הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

תשובה. ועוד אומר הרמב"ם שם הלכה ג' : אבל אם לא יזעקו ולא ירעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, הרי זו דרך אכזריות. מי שלא מתפלל ולא גורם לבוא להתפלל, הרי זה אכזר על עם ישראל. והטעם : א. שגורם להם לידבק במעשיהם הרעים. ב. שתוסיף הצרה צרות אחרות. כלומר, שעלינו להאמין שהכל בא מאת בורא עולם וע"כ צריכים להתפלל ולחזור בתשובה, ואם לא, הרי זו מידת אכזריות. ועוד אומר הרמב"ם שם הלכה ד' : "מדברי סופרים להתענות על כל צרה שלא תבא על הציבור עד שירוחמו מן השמים".

והוסיף הרמב"ם, "ובימי התעניות האלו זועקין בתפילות ומתחננים, ומריעין בחצוצרות בלבד". "ואם היו במקדש מריעין בחצוצרות ובשופר, השופר מקצר והחצוצרות מאריכות שמצוות היום בחצוצרות. ואין תוקעין בחצוצרות ובשופר כאחד אלא במקדש, שנאמר 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'".

וכתב המ"מ שם ששמע מדברי הרמב"ם, שבגבולין היינו בכל הארץ מחוץ למקדש, תוקעין בחצוצרות בלבד ולא בשופר. והקשה ממסכת תענית דף י"ד ששמע שגם בגבולין תוקעין בשופר? ותיירץ הראב"ד : בשאר היום היו מתפללים ואז הם תקעו בשופר, ובתפילה בברכות שמוסיפים תקעו בחצוצרות. ואח"כ הסביר שוב שלדעת הרמב"ם בגבולין יש רק חצוצרות. והביא דברי הרשב"א, וכתב עליו שהוא פירוש מקובל. במקדש יש שניים, חצוצרות ושופר. ובגבולין יש אחד משניים חצוצרות או שופר.

יוצא איפה שהתענית הוא רק מדרבנן, והתפילות ותקיעות בחצוצרות להרמב"ם או בשופר, להרשב"א זה מהתורה. ועיין לילחם משנה' שכתב משם הר"ן, אומנם עיקר המצווה הוא בחצוצרות אם יש ציבור גדול, אבל אם לא כנופיה דכל ישראל תוקעין בשופר, עיי"ש.

ועל זה שואל ומקשה המג"א ריש סימן תקעו, מאחר ולדעת הרמב"ם התעניות מדרבנן, והתפילות והתקיעות בחצוצרות מהתורה. "ואני תמה למה אין אנו נוהגים לתקוע בעת צרה, אע"פ שאין תענית ציבור מ"מ הרי מדאורייתא מצווה לתקוע בלא תענית" ועיין לכה"ח סי' תקעו סעיף א' ולמשנ"ב שם ס"ק א' שהביאו משם פרמ"ג תקעה ס"ק ב', שכתוב בתורה כי תבואו מלחמה "בארצכם", ותקעתם בחצוצרות, וע"כ בחו"ל אין חיוב לתקוע. ויש אומרים שגם בא"י רק בזמן שהיא ברשותנו. או שבעיני גזרה על רוב ישראל.

ובכל אופן לדעת הרמב"ם אינו כן אלא על כל צרה, ובפרט שצרה שאנו נמצאים בה היא בא"י ארצכם, ורוצים לקחת ארץ מידינו בתכסיסים ובעורמות בלחץ ובאיומים.

חצוצרות של כסף או של בהמה

הגמ' במסכת ע"ז דף מ"ז ע"א אומרת : 'קרניה מהו לחצוצרות'. הגמ' דנה במקרה שאדם השתחוה לבהמה לע"ז מהו שישתמשו בקרניה לחצוצרות, ונשאלת השאלה הרי התורה מדברת על חצוצרות כסף - "עשה לך שתי חצוצרות כסף" במדבר י', ב' כיצד הגמ' שואלת 'קרניה מהו לחצוצרות?' ולפי רש"י שם ד"ה לחצוצרות "לשיר שעל הקרבן" מיושב כדלהלן.

וכן כתוב במסכת קינים פרק ג' משנה ו' : "וכשהוא חי" - הכוונה כשהאיל חי יש לו קול אחד. "וכשהוא מת" - קולו שבעה. מה הכוונה שבעה קולות? - שתי הקרניים עושים מהן שתי חצוצרות ושתי השוקיים חלילים, ומהמעיים נבלים, מהעור תוף, ומבני מעיו לכינורות. מקשים התוספות : הרי כתוב בתורה שהחצוצרות צריכות להיות מכסף ולא מקרניים של בהמה? קושיית התוס' בע"ז מ"ז ע"א ד"ה קרניה וכן התוס' במס' זבחים דף ס"ח ד"ה כשהוא חי, וכן במס' מנחות דף כ"ח ד"ה חצוצרות תנן : ושתי חצוצרות של כסף בידם מסכת תמיד דף ל"ז כלומר, שבביהמ"ק היו תוקעין בחצוצרות של כסף ולא בחצוצרות מקרן של בהמה.

ואומרים התוס' : שא"י לומר שמה שהתורה אמרה 'חצוצרות של כסף' על משה רבנו אמר, אבל על שאר דברים לא צריך חצוצרות של כסף ומספיק חצוצרות של בהמה, משום שכתוב בגמ' מסכת סוכה דף ל"ד ע"א דאישתנו שמתיהו חצוצרתא שיפרא, שיפרא חצוצרתא וכן במסכת שבת דף ל"ה ע"א איכא ברייתא שקוראת לחצוצרה 'שופר'. כלומר היה בלבול

מצות עשה לזעוק ולהריע בחצוצרות

הרמב"ם בהלכות תעניות פרק א' הלכה א' כותב : "מצוות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הציבור, שנאמר 'על הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות'. כלומר, כל דבר שייצר לכם כגון : בצורת, דבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהם והריעו". הרמב"ם למד שמה שהתורה מצווה להריע בחצוצרות על הצר הצורך מריעים על כל צרה מלבד מה שהתורה אמרה 'כי תבואו מלחמה בארצכם' שצריכים להריע על המלחמות.

בספר מגיד משנה על הרמב"ם ד"ה מצוות עשה מביא שהרמב"ם בספר המצוות מצוות עשה נט' מנה את התרועה על הצרות, ותקיעה שבמצוות הקורבנות, במצווה אחת. והוא ז"ל תמה עליו, "ותמה אני למה שהרי שני פסוקים הם בכתוב. ונראה שדעתו ז"ל שהמצווה היא אחת וכללית, לתקוע בחצוצרות במקדש בעת הקורבנות ובעת הצרות בין במקדש בין בגבולין ואין ראוי למנותם בשתי מצוות, ועוד צ"ע". וכן עוד הקשו, הרי זו מצווה שמתחלקת לשני זמנים שונים. אבל מכאן למדנו שלדעת הרמב"ם יש מצווה מן התורה להתפלל לקב"ה על כל צרה ולתקוע בחצוצרות, והכוונה בכל מקום ולא דווקא במקדש, ועיין לקמן קושיית המג"א.

רחמים בכסף ולא זהב

במסכת ר"ה כתוב במשנה דף כ"ז ע"ב : "שופר של ראש השנה של יעל פשוט ופיו מצופה זהב ושתי חצוצרות מן הצדדים. שופר מאריך וחצוצרות מקצרות שמצוות היום בשופר". כלומר, שכשהיו תוקעים בר"ה בביהמ"ק היו תוקעים בשופר שפיו מצופה זהב, ובחצוצרות ביחד. השופר מאריך יותר מהחצוצרות כדי לדעת שמצוות היום בשופר. והגמ' דף כ"ז ע"א מקשה : 'ותרי קלי לא משתמעו', ומתרצת בסוף שכיון שזה מצוות היום ותיבא עליה יכול לשמוע את קול השופר אע"פ שהוא עם החצוצרות, רק שמאריך בשופר כדי לדעת שמצוות היום בשופר.

וממשיכה המשנה שם "ובתעניות בשל זכרים כפופים ופיהן מצופה כסף ושתי חצוצרות באמצע, שופר מקצר וחצוצרות מאריכות שמצוות היום בחצוצרות". כלומר, שבשעת צרה מצווה לתקוע בחצוצרות ולהאריך בהן יותר מן השופר שמצוות היום בהן. והגמ' שם כ"ז ע"ב שואלת : למה בתעניות של כסף ולא של זהב? ומתרצת : או שהרי זה כתוב מפורש, או שהתורה חסה על ממונם של ישראל. ואפשר להוסיף, שהרי בשעה שמתפללים על צרות מעוררים רחמים, וזהב זה דין, זה מעורר את חטא העגל שהיה מזהב, לכן לוקחים מכסף. אבל ביו"ט של ר"ה לכבוד יו"ט עושין שפיו מצופה זהב.

חצוצרות וקול שופר - לפני ה'

ועוד אומרת שם הגמ' שרב פפא רצה לעשות כן היינו בתעניות בחצוצרות ושופר, 'אמר ליה רבא לא אמרו אלא במקדש. "תני"ה בד"א במקדש אבל בגבולין מקום שיש חצוצרות אין שופר, מקום שיש שופר אין חצוצרות" שלא מערבבים אותם יחד. והגמ' מביאה לזה פסוק דכתיב : "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה', דווקא לפני המלך ה' כלומר בבית המקדש בעיני גס שופר וגם חצוצרות, אבל בעלמא לא וסגי בחדא. ובראש השנה יש רק שופר, ובתעניות יש רק חצוצרות.

לא אדום ולא ישמעאל

ובאמת הרמב"ם כותב בריש הל' תעניות : שמצווה להריע על כל צרה, ולא חילק אם דווקא במקדש או בזמן ביהמ"ק אלא אמר יש מיע מן התורה להריע על כל צרה. והרב המגיד אומר : שמבואר בפסוקים ובספרי ושאר דברים שכתב רבנו דברים ברורים וראויין אליו, וזה מהמשך דבריו הלכה ב' ודבר זה מדרכי התשובה הוא שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו, ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם.

הרמב"ם מלמד אותנו שעל הצרות תמיד אפשר להאשים הרבה גורמים ולומר זה אשם זה אשם, אפשר להאשים את אדום, ואת ישמעאל, ובאמת הם מרוע ליבם עושים לנו את הצרות, והקב"ה יעשה איתם את החשבון. אבל אנחנו צריכים לעשות חשבון נפש ולזעוק לפני בורא עולם ולעשות

קול צופיך

מין הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בלק - תש"ס - מאת מין הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אז לגזור עליהם אפילו במצווה קלה, הרי אלו מתעניין ומתריעין עד שירוחמו'. ועל החרב כיצד? אפלו חרב של שלום, כגון: שערכו מלחמה גויים עם גויים ועברו במקום ישראל אע"פ שאין ביניהם ובין ישראל מלחמה, הרי זו צרה ומתעניין עליה, שנאמר: 'וחרב לא תעבור בארצכם' לדוגמא: יש מלחמה בין סוריה לבין מצרים, ומצרים מבקשת להעביר את חיילותיה דרך אי"י, אומר הרמב"ם: אין לתת להם רשות לעבור. ואם יכריחו את עם ישראל לתת להם לעבור הרי זו צרה - 'ומתעניין ומתריעין עליה'. וזו משמעות הפסוק: "וחרב לא תעבור בארצכם" - זו חרב של שלום.

פסק הלכה של השו"ע בזמן הזה

השו"ע ס"י תקעו סעיף א' אומר: "כשם שמתעניין ומתריעין על הגשמים כך מתעניין על שאר הצרות, כגון: גויים שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או ליטול מהן מס או ליקח מידם ארץ...". והשו"ע אומר פסק הלכה זה באופן מפורש ומתייחס לזמן הזה. שאם נאמר שדבר הרמב"ם מתייחס לזמן שביהמ"ק היה קיים, הרי פסק ההלכה של השו"ע מתייחס לזמן הזה. ולפיכך, בזמן שרוצים לקחת אפי" חלק מא"י אסור לנו לקבל זאת בשלוות נפש. צריכים לדעת שזו צרה קשה שמי יודע איזה צרות נוספות טמונות בתוכה, וע"כ אם לא מתפללים ותוקעים ביחד 'בהקבצו', זה מעשה אכזרי. ואם עושים תפילות תקיעות ותחנונים יה"ר שתקובל התפילה והכל יתבטל ויקויים הפסוק: "ועוצו עצה ותופרו" וכו'.

חשבון נפש וחזרה בתשובה

ועל זה אמרו בדרך רמז "כי תבואו מלחמה בארצכם..." - הרי צריך לכתוב "כי תבא מלחמה!" המשמעות היא שאם באה מלחמה בארצכם אנחנו גרמנו לה שתבוא, ולכן צריכים אנחנו להרהר בתשובה, וכל אחד צריך לעשות חשבון נפש, ואז 'ותקעתם בחוצרות' 'ונושעתם'. משמעות התקיעה, כדברי הרמב"ם בהלכות תשובה פרק ג' הלכה ד' - מצוות תקיעת שופר מדאורייתא, אבל רמז יש בו, 'עוררו ישנים משינתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם' וכו', כן התפילות והתקיעות מעוררים לזה.

צריך לעורר זכות אבות

ועוד דבר, אנחנו חלשים ואיננו יכולים להתפלל כדבעי, ולכן אנו צריכים 'שליחים' בשמים - זכות אבות, וזכות הצדיקים שתעמוד לנו ולכל ישראל. ולכן אנו פונים לקב"ה ואומרים: רבש"ע, תקח את כל צדיקי הדורות מאברהם אבינו ועד הדור הזה, שהם ימליצו טוב עלינו ובזכותם נזכה. וכן אנחנו אומרים לרבי שמעון בר יוחאי שאנחנו מתפללים לכבודו שזכותו תעמוד לנו בשמים, שיכנס את כל הצדיקים והתנאים והאמוראים הקדושים, שיעמדו בתפילה להציל את עם ישראל, ומי כמו רשב"י יודע כמה קשה עול של גוי על עם ישראל, וכן אנו אומרים לרמב"ע שיתפלל על עם ישראל שהקב"ה יעשה ניסים ונפלאות למען שמו הגדול.

ידוע מה שאמר המלאך המגיד למרן הב"י, כמו שזכר בפרשת אמור דף ל"ה, שאם מתפללים על הגשם עם ארבעת המינים ומקיפים את הקבר של רשב"י ור"א בנו מיד נושעים, והוסיף ועל כל צרה שיקיפו וכו'. כה"ח בסימן תקע"ו ס"ק ה' אומר: שעל כל צרה שלא תבא מספיק הקפה ז' פעמים בלי ד' מינים.

ולכן, אנו מבקשים שבצפת בימים אלו שיעשו הקפות ויתפללו על ציון רשב"י, וכדברי המגיד למרן הבית יוסף "תקיפו שבע פעמים ותענו".

תפילת יחיד על כל צרה

הגמ' מסכת בבא בתרא דף קט"ז ע"א אומרת: "דרש ר' פנחס בר חמא, כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר: 'חמת מלך מלאכי מוות ואיש חכם יכפרנה' משלי ט"ז. וכן פסק הרמ"א משם הנמו"י, מי שיש לו חולה בביתו ילך אצל חכם שבעיר ויבקש עליו רחמים שו"ע יו"ד סי' ש"ה סעי' י". אומר הרמב"ם פרק א' תענית הלכה ט': שלא רק ציבור צריכים להתפלל ולזעוק, וכשם שהציבור זועק ומתפלל כך כל יחיד ויחיד צריך להתפלל על

שמות קראו לחצוצרות שופר, ולשופר חצוצרות ולא דייקו בלשונם. אומרים התוס' שאנחנו לא יכולים לומר זאת משום שכתוב מפורשות שהכוהנים היו תוקעין בחצוצרות של כסף.

ע"מ ליישב קושיה זו, אומרים התוס' שני תירוצים, אבל התירוץ העקרוני המובא במסכת מנחות דף כ"ח ד"ה חצוצרות הוא: לקורבנות, לתפילה, לצרה צרורה - בחצוצרות של כסף. ללוויים העומדים על הדוכן בשירים - בחצוצרות מקרן של בהמה. וכמו שאומרים התוס' במסכת זבחים ד"ה כשהוא חי דשני ענייני חצוצרות היו, של כוהנים - בשל כסף, ושל לוויים - בקרני בהמה לכלי שיר, וזה כדברי רש"י בע"ז שם.

מעשה המנורה והחצוצרות וההבדל ביניהן

הגמ' במסכת מנחות דף כ"ח ע"א אומרת: שבעה קני מנורה מעכבין זה את זה, שבעה נרותיה מעכבין זה את זה. ואחרי זה אומרת הגמ' שהגביעים והפרחים גם הם - 'מקשה תעשה אותם'. המילה 'מקשה' מוזכרת בתורה במעשה המנורה וכן במעשה החצוצרות. המנורה - אומרת הגמ' הייתה באה מן העשת ומן הזהב, עשאה מן הגרוטאות - זהב שבור רש"י - פסולה. מן העשת - עשייתה חתיכה שלמה, ומכה בקורנס עד שיצאו ממנה כל כליה. חצוצרות - אומרת הגמ' הנה באים מן העשת ומן הכסף. עשאה מן הגרוטאות כשרים, משאר מיני מתכות פסולים.

על המנורה נאמר: "וזה מעשה המנורה מקשה זהב" במדבר ח'. 'מקשה' - הכוונה חתיכה אחת רש"י. וכן כתוב: "ככר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה" שמות כ"ה כלומר, כדי לעשות את המנורה צריך לקחת כיכר זהב שלם ולעשותה מקשה אחת, ואי אפשר לקחת שברים, שברים של זהב ולעשות מהם מקשה. ואילו במעשה חצוצרות - אמנם הן צריכות להיות מקשה, אבל אפשר לקחת חתיכות של כסף ולהתיך אותן ולעשות מהן את החצוצרות.

רש"י על הפסוק: "ועשה לך שתי חצוצרות כסף" במדבר י' אומר: 'עשה לך' שיהיו תוקעין לפניך כמלך שנאמר: 'ויהי בישרון מלך...'. בחו"ל לא היו מרשים ליהודים לתקוע בחצוצרות בבית כנסת משום שתקיעת חצוצרות הייתה סימן של מלכות. במצרים ובתימן ובכמה מקומות, הייתה גזירה שהיה מותר לתקוע בשופר, אבל לא בחצוצרות. בחצוצרות היו תוקעין רק אצל המלך ולכן פחדו לתקוע בחצוצרות. תירוץ זה מתאים לדברי הריטב"א ומתרחק חלק מקושיית המג"א.

הרב 'אגרות משה' סי' קסט' שואל בתמיהה: 'וכי המג"א לא ראה את הריטב"א שאומר שמקשה קשה לעשות? מה מקשה המג"א? הקושיה פשוטה, המג"א מקשה למה לא תוקעים בשופר, הרי אומר הרשב"א או בחצוצרות או בשופר, אז למה לא תוקעים בשופר, זוהי קושייתו של המג"א. למה לא תוקעים בחצוצרות יש כמה תירוצים, וקושיית המג"א היא על מה שכיום כלל לא תוקעין, עיי"ש. זאת אומרת, אם אנחנו רוצים לקיים אליבא דכו"ע ופשוטו של דבר, צריכים לתקוע גם בשופר וגם בחצוצרות, אבל לא ביחד זה לבד וזה לבד, וכן עשינו בתפילה שהתקיימה ביום חמישי י"ט סיון ערב כ' סיון, וכן נעשה בלי"נ מחר.

תשובה ובקשת רחמים על צרות ההווה

ממשיך הרמב"ם הלכות תענית פרק ב' ואומר: אלו הן הצרות של ציבור שמתעניין ומתריעין עליהן. על הצרת שונאי ישראל לישראל, וכו' כל עיר שיש בה צרה מכל אלו, אותה העיר מתענה ומתרעת עד שתעבור הצרה. מדברי הרמב"ם משמע, שבזמן הזה יש מחלות משונות ל"ע, תאונות דרכים ה' ירחם, וכל מיני בעיות וצריך היה לגזור תעניות, ובכל אופן צריכים להרהר ולחזור בתשובה ולבקש רחמים מלפני יושב מרום, ולערוך תפילות ותחנונים.

התגרות אויב בעם ישראל

ממשיך הרמב"ם ואומר: 'על הצרת שונאי ישראל לישראל כיצד? גויים שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או ליטול מהם מס, או ליקח מידם ארץ,

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בלק - תש"ס - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

כל הדברים כולם יתפלל בישמע קולנו.

איסור עשיית מנורה בת שבעה קנים

הגמ' במסכת מנחות דף כ"ח ע"ב שהזכרנו לעיל אומרת שיש מחלוקת בין החכמים אם המנורה רק מזהב או מכל מיני מתכות או אפי' מעץ. י"ר יוסי בר ר' יהודה אומר: אף של עץ יעשה כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי. אמרו לו: משם ראינו, שיפודין של ברזל היו וחיפוסם בעץ בדיל, העשירו עשאוים של כסף, תזרו והעשירו עשאוים של זהב, כי היוונים טמאו גם את המנורה. ואומרת הגמ': תנאי אידך, לא יעשה אדם בית, תבנית, היכל, אכסדרא כנגד אולם. חצר כנגד עזרה, שולחן כנגד שולחן, מנורה כנגד מנורה, אבל עושה הוא של חמשה ושל ששה ושל שמונה, ושל שבעה לא יעשה אפילו משאר מתכות.

הלכה זו נפסקה בשו"ע יו"ד ס"י קמ"א סעי' ח': אם אדם רוצה לעשות צורות של שמש או ירח - אסור. וכן אסור לעשות מנורה, אבל עושה אותה בת חמשה קנים או בת ששה קנים אבל שבעה קנים לא יעשה, אפילו משאר מיני מתכות לא יעשה. אפילו ללא גביעים, כפתורים, או פרחים לא יעשה. אפילו אינה גבוהה י"ח טפחים אסור לעשותה שבעה קנים כתבנית המנורה במשכן, וכל זה אם עושה ממתכת אבל אם עושה מעץ או מפלסטיק וכן בית הקיבול - מותר.

איסור להפחית קנה מהמנורה פעם עשו מנורה בת שבעה קנים ורצו לתרום אותה לביכ"י ולא רצו לקבלה. אמרו, שירידו קנה אחד ויהיו ששה קנים, אמר הרב החיד"א שיוסיפו קנה נוסף ויהיו שמונה קנים עיין ברכ"י שם. מכאן, שאסור להוריד קנה מהמנורה בת שבעה קנים משום 'לא תעשון כן לה' אלוקיכם', אלא יוסיפו עוד קנה או שני קנים.

מנורה עגולה בת שבעה קנים ומעשה נוסף, לפני מספר שנים יהודי קיבל במתנה פמוטים בצורת מנורה בת שבעה קנים אשר לא היו עומדים בקו ישר אלא בעיגול, ונותני המתנה היו שומרי תורה ומצוות שנתנו במענק מי שרגיל לקנות מהם, ואמרנו להם שגם אם לא עומדים הקנים ישר אלא בעיגול - אסור עיין פ"ת שם ס"ק י"ד, ט"ו. בית מנורה של חשמל כיום יש מנורות שיש למעלה בתי מנורה של חשמל. יש מי שאומר שאין חומרה בדבר משום שלא שמים שם שמן, ובכלל עושים עכשו את בתי המנורה מפלסטיק ולא מנחושת, וא"י בכלל להדליק בבית מנורה כזה. ובכל אופן, זה נקרא 'בית קיבולי' ואין לעשות זאת אם הקנים ממתכת.

לסיכום: מנורה של חמשה קנים, או ששה קנים או שמונה קנים - מותר. של שבעה קנים - אסור, ואפילו מכל חומר מתכת שהוא, משום שאסור לעשות כתבנית המשכן, ואפי' בלי פרחים וגביעים גם כן אסור.

הגאולה העתידה

בלעם התנבא על ימות המשיח. אומר 'אור החיים' הקדוש יש גאולה 'בעיתה' ויש 'אחישה', נתפלל ש'בעיתה' יהיה קרוב. ואם לא שיאחישה יהיה קרוב שיחיש את 'הבעיתה'. יהי רצון, שכל הצדיקים, התנאים והאמוראים יתפללו על עם ישראל, ותופר עצת כל אויבינו, ונזכה לראות את בנין בית מקדשנו ואת החצוצרות, כוהנים בעבודתם ולוויים בשירים, וראו עינינו וישמח ליבנו ונזכה לגאולה שלימה אכ"י.

***רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!**

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

כל צרה שלא תבוא לו.

אומר השו"ע בשני מקומות ס"י תקס"ט, וס"י תקע"ח, כשם שציבור מתעניין ומתפלל על צרתו, כך כל יחיד ויחיד מתפלל ומתענה על צרתו. כיצד? היה לו חולה או תועה במדבר או חבוש בבית האסורין צריך להתענות ולבקש רחמים בתעניתו. לא רק על המקרים המפורטים צריך להתענות ולבקש רחמים אלא בכל מצב קשה שבו שרוי האדם - צריך להתפלל.

חולה בתוך ביתו

קודם כל הולך אצל חכם ומבקש שיתפלל עליו - 'ואיש חכם יכפרנה', ואח"כ ילך לרופא כדי שיקבל רפואה וגם שמקבל את התרופה יתפלל לקב"ה ויבקש רחמים שתרופה זו תהיה לטובה ולבריאות. ויאמר, 'יהר"מ ה' או"י' שיהא עסק זה לי לרפואה כי רופא חנם אתה', וכן יאמר כשנכנס לרופא עיין שו"ע או"ח ס"י ר"ל סעי' ד' ולכה"ח ולמש"ב שם.

תפילת יחיד ותפילת ציבור

יש הבדל בין תפילת יחיד לתפילת ציבור. לדוגמא: אם הלילה תתבטל הגזרה - יש בעיה כן ללכת לתפילה שנקבעה בכותל המערבי או לא ללכת. אם מחר בבוקר תתבטל הגזרה ואפילו מחר אחה"צ יש בעיה.

כדי להבהיר את העניין ניתן דוגמא: אם קבעו תפילה למחר שירדו גשמים וירדו גשמים בלילה לפני התפילה אז ביום המחרת בבוקר אין אומרים ויודו כי זה כמו יו"ט, ולא אומרים הלל ולדעת כה"ח ס"י תקע"ה ס"ק לו, יאמר בלי ברכה. ואם זה יהיה מחר בבוקר לפני הצהריים - מי שקיבל עליו תענית מפסיק את התענית, ואוכלים ושותים, ואח"כ צריך לקרוא הלל הגדול, ואז יש בעיה עם ברכה או בלי ברכה. ואם ב"א הגשמים אחר הצהריים ממשיכים לצום, ובענין ההלל יש מחלוקת בין רבני ירושלים לחברון עיין שו"ע תקע"ה סעיף י"א, י"ב, י"ג, וכה"ח שם ס"ק מ"ט.

נדר צדקה לרפואת חולה

היה לו חולה ואמר שיתן אלף שקל לצדקה ולבסוף החולה מת. אמר 'אמרתי אלף שקל לצדקה על תנאי אם החולה יבריא'. או קיבל לצום מספר ימים - 'חייב להשלים כל התעניות' עיין שו"ע ס"י תקס"ט סעי' א'. אבל אם היחיד קיבל עליו צדקה או תענית ונודע אח"כ שהחולה הבריא כבר או ח"י מת - קבלה בטעות ואין צריך להשלים שם סעי' ב'. אם לא אמר תנאי 'אם החולה יבריא' - צריך לשלם את הנדר. הרמ"א בשו"ע יו"ד בהלכות נדרים סימן ר"כ סעיף טו' אומר: 'וכן אם נדר לעשות דבר עד שיהא בנו בר מצווה ולאחר מכן מת הבן צריך להמתין עד שיהא ראוי להיות בר מצווה'. כלומר, אם נדר לקרוא תהילים כל יום או לתת צדקה כל יום, עד שיהא בנו בר מצווה, ומת בנו לפני גיל בר מצווה - חייב להמשיך לקרוא תהילים עד שיהא ראוי להיות בר מצווה, וכן לענין צדקה.

נדר על תנאי ביחיד

אומר הרמ"א: כל זה מייירי אם נדר סתם, אבל אם פירט דבריו ומשנדר אמר, 'אם יחיה פלוני החולה אתענה כך וכך' או שיתן צדקה ומת אותו פלוני - פטור מנדרו, כי התנה בפירוש. כלומר, אם נדר ופירט דבריו בתנאי מסויים - פטור. אם נדר סתם ללא תנאי, בין יחיה בין ימות - צריך לקיים נדרו. ולכן, אם אדם מתפלל בלשון תנאי למשל יש לו משפט ואומר: 'אם אזכה אני אתענה', או אתן צדקה וכדו' זו תפילה כמו של הרן, כדברי המדרש - 'אם אברם נוצח אני משלו, ואם נמרוד נוצח אני משלו'. וידוע סופו של 'אם' זה, של הרן. ועכ"ז אם הפסיד לא חייב להשלים א"כ נדר סתם כאמור לעיל.

תפילת יחיד

נשאלת השאלה, היכן היחיד מתפלל ומפרט בקשתו לפני הקב"ה, ב'רפאנו' או ב'ישמע קולנו'? לפי הפשט יתפלל עליו ב'רפאנו', ולפי האר"י ב'ישמע קולנו', לפני 'כי אתה שומע תפילת כל פה'. ולענין פרנסה, משפט וכדו' ובין

